

মৰৈবাক নীংবশিংগী ভাষনদা কপ্পোক নোক্লিবা ইৰাবত

Dr. N. Sanatomba Singh

Assistant Professor, Dept. Of Manipuri.
Manipur University, Canchipur
Email - snaorem2022@gmail.com

ৰামচং (Abstract): লমদম অমগী পুরাৰীদা মতম মাগী থোইনশিন্না মীয়ামগীদমক্তা কথোক্লুবা থৰাই কয়া য়ান্না তাংনা হেক হেক পোকপিরকই। মখোয় অমমম পোকপীরম্বনা মখোয়গী খুদুং ইন খুন্নাই অমগী হিংবগী অশা ওইনরি। অসিগুস্বা মীওইশিং অসিগী পুন্সিসু কয়া শাংগন্দে, মখোয়গী থবক্তি তেল্লাবা পুন্সিগী ফিবানুংদা য়োমশিন্দুনা শুরোল কয়ানা হাং হাংদুনা নৈনবদা লোইবা খন্নাইদবা মশক অমদা লৈ। অসিগুস্বা মীথথোইৰবশিংগী মরক্তা মায়থোং য়ান্না মণিপুৰী ইমাগী মপাৰী মীয়ামগী লমজিংপুৰেল হিজম ইৰাবতসু অমনি। অনৌবা মণিপুৰী খুন্নাইগী মপা (Architect of Modern Manipuri)হায়না লাংন-নীংনরিবা জননেতা ইৰাবত শৈশকপনি, শৈবানবনি, শৈৰেংবনি, কবিনি, খোরিলাংবনি, শান্নরোইনি, খুন্নাই শেংদোক্লোই (সমাজ সংস্কারি) নি, লৈঙাক্লোই (রাজনীতিৰালা) নি, মীয়ামগী তেংবাংলোই (সমাজ সেবক) নি, লীল্লারোই (আৰ্টিস) নি লোয়ননা য়াওল্লোই অমসু ওইথি। মী মরক্তা মীথথোইৰবা ইৰাবতকী পুন্সিদা পাওথোকপিরম্বা শিন্হাশিং, থোইদোক্লো মণিপুৰী খোরিৰোলগী লৌফমদা লিংলম্বা মরোং চুল্লাবা খোরিৰোলগী পাসীশিংগী শক্তমলক্তগী মমালৈবাক নীংবগী থম্মোইনুংগী ঈথক ঈপোম ঈনোৎননবা হোৎননবা নৈন-চেরোল অসিগী নুংগী ৰা-মচংনি।

মরুওইবা ৰাইশিং (Key Words): খৰুং, কাংদ্রম, শমপোৎনরদুনা, কপ্পোক, নোকফেৎবা, হোৎচেন্থি, হিগাইৰা, নাকোং শীংজনরবদা, য়েলহৌ, তুমখুল, হুমাং ঈক্লিক্তা, খাওঁনফম, থোবাংনবা অসিনচিংবা।

1. ৰাহৌদোক (Introduction):

কংলৈ মৈত্রবাক মণিপুৰ চহী কয়গী মনিংতম্বা লৈপাক অমা ওইনা লৈঙাকচদুনা পুরাৰীগী ফিবানুংদা লাচল্লিবা নিংথৌৰেল হুমফুমরিলা খুংলিংলকথিবা স্না লৈপাক্লি। খৃষ্ট ১৮৯১, এপ্রিল ২৭এংগো মণিপুৰী লাঞ্জাও মতুং বৃটিশনা কংলা লাইফলেন্গুংদা য়ুনিয়ন জক ফিৰাল চিংখংথিবদগী মণিপুৰগী নিংতম্বগী নুমিং তাথি। ককঙাওনরবা মৈত্রবাক্লী ৰাখল চনীং তাদ্ৰবা মতমসিদা মীয়ামগী লমজিংপুৰেল জননেতা ইৰাবতনা খুদাং পিফন্নরবী কংলৈ ইমাগীদমক্তা অগুস্বা পাসৈ কয়া শীজিন্দুনা মীয়ামী য়াইফ-থৌ কয়া থোবাংবীরম্বী।

মহাককী ৰাঙাং, মহাক্কী শিন্হরোল, মহাক্কী শৈৰেং, মহাক্কী ইশৈ কয়াদা মফম মফম খুদিং-কংলৈপাক, কাছাৰ, মন্দলে, শিল্হেং, বংলদেশ নিলহনথি মমা লৈবাক নুংশিবগী খোল্লাওগী ঈনি, তসীথি মমা লৈবাক নীংবগী পৰা কয়া কয়া। শিনাইবা মীওইপোক ওইৰুবনা মন্নাইদবা থৰাইনা লাইৰল্লেন্থবসু মহাক্কী মুৎনাইদবা নুংশিবগী য়ৰা মখোঞ্জেলদি মালংগী ঈপোমদা তাউদুনা থোইদোক্লো মহাক্কী খোরিৰোলগী লৈকোন্গুংদা লৈহৌরি। অনৌব মণিপুৰ খুন্নাই অমগী চেংলবা য়ুস্ফম থোনবীরম্বা লমজিংপুৰেল অসিগী ৰাঙাং, মহাক্কী শৈৰেংগী ঈনি, মহাক্কী ইশৈগী খোন্হাং তাদুনা নৈনদুনা 'য়ান্না অসিগী মারা খোজুল লীনবা হোৎননবা খুন্নাইগী মমালৈপাক নিংবগী মচু লোক্‌তুনা চাউখংলমজেন্দা মাংজিল থাহনগনি।

2. पान्दम (Objective):

मीयामगीदमज्जा कथोकल्लावा तांलवा मीशक ओइरिवा लमजिंपुरेल इरावतता चेल्लिवा मरमचं, मतीक मय्याई, राखल मींयेणं नैनवा हायवसि तंउइफदवनि। ङसिगी खुन्नाइदा मशागी ओइजवता थिनथिबना लाईरवना असुम लाईरथरकपा अदुगा इनाक कयराक खुनवशिंणा असुम्भक इनाक खुन्दुना शेण्णाओ पकशिनवा लीचं अमा लाक्कि। असिण्णुवा तेवंबानवगी राखल याओरुज्जवा मतमसिदा मशागी ओइजवा थदोकपा, कथोकपा, मीयामगी तेवंबां ओइनवा इरावतकुष्ठा मीपोक मीथोईवा मीओइशिंणी मरमदा नैनवगी तंउइफदवा लैरि। मशागी लौचा, लैङाक्की अचोवा फम, निंथोगी मचाईवेम्मा ओइरिवा लोइनवी अमसुं लैपाक निंथोगा युमदिन्नजवगी चाओथोकचफम खुदिंमक थदोकतुना पुन्नि नौना पोन्नुनथिवा मरैवाक निंवा इरावतकी थोरिरोलगी मींयेणं नैनदुना लैपाक निंवगी इल्ल लंजिन काणनवा होणनवा ङन्नवगी पान्दम अमा नैन-ररेणं असिदा थमज्जि।

3. कान्नगदवशिं (Scope):

इरावतना खुन्नाइगी तेवंबांगीदमज्जा कथोकचथिवा पुन्निगी तान्ज्ज्जा मफम कयादा ङांथिवा रांङां कानशिन्दुना इरावतकी मतीक मय्याई नैननवा होणंनै। मसिदा ननुना महाक्का इरवा शैरेणं, रारेणं, पुन्नि रारी, हन्दोकपा थोरिरोलगी मचल, लमकोय रारीनचिंवा कया कानशिन्दुना नैनै। चे असिदा इरावतना शैरेणंजवा ईशेशिं, मशामक्का शैवान्दुना शकथिवा ईशेशिं अमशुं लिन्नारोई ओइना फम्भकथज्जा शक्कुम लांथिवा लीन्ना कया नैनरगा फंलकपा लमजिंपुरेल असिगी मसिना मरुओइना होणंलक्किवा नहारोल कयादा ममालैवाक निंवगी ङ्गिरिक थिक्कवगी अरांवा राखल पीज्जि।

4. नैनवगी काणलोन (Methodology):

नैन-चे असि इजनवगीदमज्जा इरावतकी खुंई लाईरिक, फोणंल्लवा थोरिरोलगी मचल कया, महाक्का ङांथिवा राफम कया, महाक्का शिल्हेणं जेलदा मथायना ताजना पारवा लाईरिक कया अमदि महाक्की मरमदा नैनरवा लाईरिक कया सेकणुरि रिसोर्स ओइना शीज्जिनै।

मरैवाक निंवगी शक्कुमः इरावत अमसुं होजिक (Patriotism & Nationalism: Irabot and Now)

“शोल्लवी इमाना ङाईदुना लैहोरी।
ख्वाई पुन्नमक उन्नज्जगा
इमागी नाज्जा हनथिबदा चाशिंणी पाउ हंलवदा
लमदम तान्ना लैरवसु मचाशिं
पुन्नमक लाईवक थौरवी इमावु काउद्रि,
पुन्नमक पृकचेल तीन्ना अमत्ता ओइना
इमागी सेवा तौगदवगी होणंनहोरे हायना
हराउना पाउ तमज्जिंई।”

ऐथोय हायना पुनशिन्नवा मतन्नि। ऐंऐना महेल्ले, खंवा हैवा हायदुना ऐंऐगी लुप अममम शेल्लदुना चिनगी लान मरज्जा राहैगी नोणं हैथनदुना लैवाकसे लैथोम थोक्के, लैनां तारे, कुम्भं शाना नैरे। राखल तेवकिदि पैरे, शिन्ना खरुंणी थम्भम खंद्रे। कांङ्कम याओदना चिन कांजै शान्ना लैपपना फरोईद्रा? होजिक ऐथोयगी खुन्नाइदा थेणंनरिवा समस्यशिंणी मनुंदगी ख्वाइदगी हेन्ना तमथिवा समस्य असि पुनशिन्नवा ङन्नरोईद्रा हायना मिपायज्जिवा, इन्टलेकचुयेल कानक्कि अशिनि। लौमी कया लौवुक्का खुल्लं ईशै शिन्ना पांणा पांणा लौरां शुरि, शिन्नी कया मसु हराओ हराओ रारी शा हज्जिवा शुरिमिन्नि। शिन्ना शुकशु शुदना शिनगाओरिसि कनानो? मरैवाक नींवनि, खंउलवनि, हैरवनि हायरिबशिंणा ङैज्जदा, माईक्रफोन्दा सहरगी मय्याय चवुक्का, अनानवा तहिल नन्ना, मार्बलथावा मि ताना फज्जवा फक्कां मरिना कोयना थार्जिनवा अचिकपा कादा अुगा मरैवाक कनगदवा अचंवा लान्नी ओइरिवा शिन्नीशिंणा लौवुक्का, शिन्नापुंदा, लैथोम लैनांलज्जा, नोणंजु

নুংশা খাংলদুনা মাংদা শম্পাৎনরদুনা, তুম্বিৎ কাংচিকরদুনা, মচগী মই তম্বগী ফী থীবা ওম্ববা ইমুং মৈমুংনদবনা খাচিকরদুনা।

উন্নরোইদবা তীন্নরোইদবা মায়কৈ অমমদা লৈখবদা ঐখোয়না করন্না মায় পাক্কনি। শোল্লাবা ফন্নাইবা তোলাপ চাবা নিংখোনা নাল্লাবা ওদিটোরিয়মগী হৌরবা মাইক্রোফোনগী লানফমদা। লাইরবা লান্নীনা লৈখোমগী সিংহসনদা শোল্লাবা, য়াঙ্গংলবা, তোলহাইনরবা মশাদো পুরদুনা। ঐখোয়নদি হায়রি, রার্ক কলচর, ঐখোয় ঐখোয়গী টোক্ক কলচরসিনা কমদৌবা? লৌমীশিংনা লৌরাং শুধরি, ঐখোয়না খয়াৎ কোঙ্গোল কানা রারেম শুধরি হায়রোইদ্রা? রারেম খবাইদগী ঙাংবদু দলগী লুচিংবা হাপ্নরবরা, দল-কাংলুপ মচা মচা খায়দোরুদুনা, কাংলুপ মচা মচাশিং অসিনা য়াম্মনখিবনা মচা ময়ান্না পুন্নগা শেমা মপুম অমগী শক্তম উবা ওমনদ্রবা? সিদনি লুচিংপুৱেল ইরাবৎনা কংলৈ ইমাবু শোল্লে শোল্লিবা, পুকচেল তীন্দ্রে পুকমেন্নবীরিবা অদুগা অমুকসু আশা মাংদনা নুংশিননা লৈমিন্নহৌরে তম্বুরগে, নুংশিনবগী লীপুন শক্তম উহল্লো পাউহংজরিবা। মহাক য়ান্না কপপী, খরসু নোকই-কপ্পোকমক্কি। করিগী কপ্পিবা, করিগী য়াতোন উহন্দনা নোকফেৎনখিবা? মোৎ তীন্দ্রবা কংলৈ খুন্নাইগী তংবাংদ্রবা শক্তমদা কপ্পিদ্রা? টোক্ক টেক্ক কাংবুগী ভাষন তবদা নোক্কিবরা, আশা লৈরি খন্দুনা নোক্কিবরা কনানবু খঙলুগনি।

নহান নোংমা মরৈবাক নীংবা অমনা ষ্টেজদা থোক্তুনা ভাষন পী। মীয়াম খুবাক খুনে। হনুবী চহী মাল্লে কারবী উন্না খুইরবী অমনা ফজৈ, ইমান খবাই পামজবনি-কংলৈপাকসিদা মীতোপ মীয়ানচাশিংনা ভোৎ লেপ্পা য়াব্রো, কংলৈ মীয়ামগী মীল্ৎ মখোয়না কমাই ওইহল্লি। তাম্বোকখগদবনি মখোয়দু। অদুগা ইবুংগো, মীতৈ মচানা মখোয় দেল্লিদুদা লৈরগা নোই' ভোততো লেপপদি য়াব্রা। হনুবীদুতনা হংঙি, অহন্দুতনা রা ঙাংঙি, ভাষন্দু তারিদ্রা তারিরোইদ্রা ঐসু খঙদে, য়েংবোই য়েংদবোই, তাবোই তাদবোই, হোৎচেনখি, ময়ুমদা নুফী অঙাংনা থেংলে ঙাংলম্মনি খনবনরা? ঙাংগদবা খরা ঙাংলগা খোংলৈ থুনা লাকউ হায়বদু নীংশিংলক্কবনরা? মহাক থুনা চংখি, মহাক চেনচং চংখি।

ইরাবতনা কপ্পোক নোক্তুনা অমুকসু য়রানরকই – “ওম্বোকপা হিগাইরা অমনা মী খুদিংগী নোকোংদা তত্তুনা কাল্লি-মৈতৈ অনী তীন্নবা য়াদে। হিগাইরা অসি পুম্বুং মুখৎতবা য়াদে, হিগাইরা অসি মল্প ওন্দবা য়াদে, মসিতদা মৈতৈগী লাইবক ফবা নুমিৎ মশোক খরা খরা থোক্কদবনি। হৌজিক মতম অমা লাক্কে, মতম অসিদদি তিন্না অমসুং শেমগৎপনা মরু ওইরক্ক। লনাইগী, শাগৈগী, লমগী নুং ঙাইনদবা লৈফম থোক্তে।” – কনাগী হিগাইরানো? ময়োল্লমগী মিরাং মছম হাইদুনা তিন ওল্লাবা কলৈ খুন্নাইচাশিং মিরাংগী য়াওমুংদা কুৎ। কংলৈ লৈময়োনগী চুপ্পি পায়রে খল্লিবা দমরুগী পুংখোলদা জগোয় শারিবা সর্কসকী য়োং ওল্লাবা য়োংমু লুম্ফু। কেক্তসকী তিঙ্কুং শায়দুনা মখ্যাৎ থিনদৎহল্লগা থোক্কপা মশাগী কংলৈ প্রাজাগী ঐথরুদুনা আশা মাংশিল্লক্কবা পাক্কবা লৈকংলা কংলৈ খুন্নাই, মালেমগী লৈপাকশিংগী মরক্তা চাউখৎপগীলমজেল চেল্লিবা হে উৎ কৌবা জিবা কয়া কুইনা অসুন্না পাংন-শানবা চহী মঙা মঙাগী খুজিৎদা খোংথাং য়াদি থাংজখিগনি। মীয়ান ক্বাকশিংগী তাইনদ্রবা খোঞ্জেন্না নাকোং শিংজানরবদা?

ব্রহ্মপ্রবাসি মণিপুরী পুন্নমক্তা রা অমত্তংগা প্রার্থনা তৌজরি, য়ুম অমসুং লম্বী লমখাংদা মণিপুরী মশেল ঙাংনবদা মণিপুরী ভাষানা ঙাংনদবা য়াদবা ওইনা থম্বা অমসুং ঙাংনরবদি মণিপুরী ভাষা উন্নতিগী মরমদা মতেং পাংবা অমা ওইগনি। -ইরাবতনা ঙাংখি। ইরাবতনা ইংরেজি, বাংলা, আসামী, বর্মীজনচিংবা লোন কয়া ঙাংঙি। অদুমকপু নেত্রকোনাগী মীফমদা কনফরেন্স অসিগী ওপন সেশনদা মালেমদা মীতৈলোনগী ফজবা খঙহল্লিৎদুনা প্রাজা লাখ মঙারোম তিবা সভা অদুদা মীতৈলোন খঙবা কনাসু য়াওদনা পুং

অমরোম মীতৈলোন্দা রা ঙাংখি, মহুনা ঙাংখিবা পুন্নমক রাইহে অমত্তা চিখদনা মীয়াম অদুনা খঙবা লোন বাংলাদা হন্দোক্তুনা তাহনখি। মী পুন্নমক অঙকপা ওইখি, মীতৈলোনগী ফজবা থাগৎনখি। ইশাগী লোন মাঙলে- নেসনেল প্রোজেক্ট, পোলিস প্রোগ্রামগী মিংদা শর্ব শিম্মা অভিযান, জন্মনি শুরকস্যাজোজনা,। পৈশা লোয়নবা স্কিমশিংনি পুন্নমক ওকে, পুন্ফা ফরে। লোন, নাৎ ওকঙমলক্কিবসে লৈবাকমচাশা য়েল্হৌ শক্তমগী পন, পনয়ামক্তদা নমখাইখবনি।

হৌরো অরাবা অহিংগী অমস্বা কোকতুনা
স্বধীস্তা নুমিৎ থোরকলু হাপ্লা।
থোঙ লোন্দুনা মঙ তমদুনা
তুমখিদরা তুমখুল হুমা।।

কাউঙমদ্রবা মৈতারবাক্কী পুরারীদা ফম্মেন ফস্বা নিপাশিংনা অনম অহানরবা তাঞ্জাশিংদা খ্বাংচেৎ
নচি লাংবী, নুপী মরানি হায়দুনা তাঞ্জা কয়াদা রাতান্নফম ওইখিদ্ৰবী চন্নদ্রবী নুপীশিংনা হেক হেক থোক্কতুনা
কেন্হোকখিগদৌরে পুরারীগী হিমাই চুমখি – অহানবা নপী লাল, ১৯০৪ অমসুং অনীশুবা নুপী লাল, ১৯৩৯
দিসেম্বর ১২। কংলৈ নিপাশংনা চিন কাংজৈনদুম কংয়েংদুনা লুপ্পেন শিংকুপ্পহ্ললিঙে লৈপাকসু কাংখোইনরে,
অনৌবা দিসেম্বর ১২ অমগী চনুরাশিং কংলৈ খুন্নাইমক্তগী লুচিংপুরেলন কৌরকই-

দিসেম্বর ১২ অমা হৌখে
দিসেম্বর ১২ অমা লাক্কে
কাউরত্রা?
থাজরা শম পুনগনি হায়বা?
নীংবরা নুমি অসি লাক্কনি হায়বা?

থাঙ্গোল অদু ময়া থাংঙু লৌউবা। - বঙ্গলাদেশকী নেত্রকোনা ফমখিবা ভারত অপুস্বগী কৃষক সভাগী
কনফরেসতা আসাম কৃষক সভাগী দিলিগেৎ ওইনা, সেনত্ৰেল কিষান কাউন্সিলগী মেস্বর ওইনা অমসুং আই.
পি. টি. এ. কলচরেল স্কোষাদ “মীতৈ জগোয় পাটি” গী লুচিংবা ওইনা জগোয় শাদুনা মশামক্কা ই ইশৈ অসি
ইরাবতনা শকখি। ভারত পুস্বা তু চুংখি। বঙ্গলাদেশীশিং ওকখি, মালেন্না কাউঙমদ্রবা থৌদোক ওইহৌরগনি।
ময়া থাংগদৌরিবসে চিন নত্তে। থাঙ্গোলনি লৌমী শিন্মীশিংগী, লৌবুক্কী ফৌবানশিং লৌখাওনগদৌরিবা পানগী
থাঙ্গোলদুসু নত্তে, নুংগী মখোয়বু মৈথৌ হাপকদৌরিবা থনুংগী থাঙ্গোলদুনি।

ইরাবত রাজনিতীগী লৌবুক্তা তুস্বা চাবা খঙদনা শিন্হা পাংখি। চীং মান খুঙগং কয়া কোয়না চত্তুনা
লৌমী শিন্মীগী চিঞ্জাক চাদুনা তুস্বীং কাং মরক্তা অরাবা কয়া থাংখি, লৌমী মরক্তা চংদুনা লৌমী আন্দলোন
শাগৎখি। মরৈবাক নীংবসসু মখল কয়ানি। মশাগী ওইজবা থিবা, কান্নবা লৌনিংবা মীওইরা। মমা-মপা, শাগৈ-
নাতৈ হরাওনবা, থাগৎনবা তৌবা মীওই। কনাগুস্বশিংবু পেন্দদুনা লমন শিংনিংবগী। মীরেম ওইবনা লৈবাক
নিংখিবা। তশেংনা মমালৈবাক্কী খল্লগা সিমদি লেংদনা, নীংহন্নদনা তৌরম্মনি খন্না অনীং পরৈনবা
চোংথোক্ককপা মরৈবাক নীংবা মী। হায়নবা লৈ, খ্বাইদগী রাবা মীকুপ্তা খ্বাইদগী ফজবা রাইে থম্মোয়
কাচিন্গুংদগী ঈফুৎনরই। লুরিবদি খ্বাইদগী রাববা খুন্নাইগী ফিভমসিদা ইরা রাদনা খৌজেংদগী খ্বাইদগী
ফজবা রাইে থোক্ককপসিনি।

বনদা, জঙ্গলদা, মন্দিরদা, মসজীদতা ভগরান থিরগা ভগরান ফংদে, ইবুংঙো মিবু থিগদবা মফমদি ফি
শেংনিঙাই লৈতনা তোল্পবা মীখা পোল্লবা মীগী মরক্তা থিগদবনি। মখোয়গী সেবাতনা মীওইবগী ধর্মনি। -
ইরাবতনা রামাং যাল্লল্লবনি।

তশেংনমক্কি। হেনমল্লকতুনা হায়রবনি। ওদিটোরিয়মদা, জি. এম. হোলদা, ষ্টে গেষ্ট হাউসতা, সেন্টনরি
হোলদা ভগরান লৈতে। ভগরানদি তোল্পবা লৌমী শিন্মীশিংগী মরক্তা লৈ। তনাল্লবা, মি তাইঙে নাল্লবা মফমশিং
অসিদা মীফল্লেন ফস্বা তোক্কসি, কানুংদা লৈবাক নীংবা লেপ্পসি। ঐখোয় লাইরিক হৈবা শাবশিংনা লাইরিক
অমা পারুবনা রাফম অমা রাফোংবা, তোঙানবা লাইরিক অগী ঈখিন্না হান্নগী রাফমদুমক মথক মখা ওন্নখিবা
মসিমক লাইরবা লৌনীশিংদদি তাইওন্নবনি। মখোয়গীদি লেপ্পবদি লেপ্পে, অরোইবনি, হোংনাইদবনি,
হোংলরোই। অনীং পরৈনরবা মখোয়বু জ্ঞান তাহনবা, মখোয়গী থবক শিনশংদা য়ওশিনদুনা লৌরাং শুমিন-
শুমিনা শিন্হরকপা হুমাং ঈরিক্কুক্তা য়ান্না চন্না মখোয়না খঙগদবা লোন শীজিন্দুনা থম্মোয়গী অশেংবা য়রানা
য়ান্না থাক রাংবা খঙবা ওমদ্রবা লাইরিক হৈরে, লোন-লি য়ান্না কঙলে উৎপা রাইে লোনয়ান য়াওহন্দনা

पुकमेन्नरवतदा चिरवा ताङ्गासिगी अचंवा लान्मी फंगनि। असिगुम्हा लान्मीशिं याउदना चिन्दोऽनवशिंगी राहैखङ्गी लान्मा अरुवा लैपाक्की पऱै हनवा रागनि। मसि खङ्गुदुननि मीयामगी लमजिङ्पुरेल इरावतना कप्लोक्खिवा?

5. बारोईशिं (Conclusion):

राक कलचर, खबक शुवगी हैनवी। चिंनुंगी काखुनुंदा लुपा चामा फंगनवगीदमङ्गा चही मङ्गा तरा वन्दि ओइना लैनवबु राक कलचर। कंलैचाशिंनवो? खनसि- ँगी ँगी इचिन-इनाउशिंङ्बु शुहन्निंवा खबक्का मसिवो? मीरैवाक्की शिनम नम्हा, मशागी मरमदा चन्नद्रवा, शिवा ङाईरवा मीरैमशिंङ्दुना तौङ्गुम्हा शिन्हा पाङ्दे हायदुना ईशागी इजातिदा मदुगी थाक्त्तुफावदि यौद्रिना खन्दुना इङ्गुङ्गु लैना हिंलिवा खुन्नाईशिंङ्दा मिनाईगी लाईमिं लौ हायरिवा राक कलचरगी कोल्लुना चपथायविरगा। ङाङ्गुलिवा भषन्दारी अदुगी मचा मनाओशिं शुहनवा यावा यादवा हायवमुक लैररोईद्रा? मीतोप-मीयान अमना शुक्कचं चंवा याररोईद्रा कंलैपाक्का? मीतोप लाकपगीसु राक कलचरदा ताईशिंल्लदरा? खबक शुवा लोईरगा हलहनखिवदा करि काय? मीतोप चंहन्दनवा होङ्गनगदवनि हायना बारैपवा मीफम्मेन फम्भदा थाङ्गाल वजारगी पुकनोईवा माररारिशिंङ्दगी दोनेसन तौरवदि करि थोक्कनि। रोहिंङ्गशिंङ्गुम हिंननवगी लानफम शोक्कगदवा, लैफम लैत्रवा कंलैचा अममम ओईरङ्गुवा लाई खुक्कमसि। कंलैचा अमना 'सिगुम्हा राक कलचर लैरवा, खबक्की का अचोप अरे सुकयेङ्गमक येङ्गद्रवा मतमदुददि कंलैचाशिं रोङ्गहिंङ्गानि। फिभम शोक्क-शोक्कगा सुम दशासे तारकथिगनि। दशासिबु तरवदि मूङ्गलवनि कंलै। फिभमसिमक यौफाङ्गुङ्गु खोङ्गनफम यौद्रिङ्गु होङ्गनहोसि हायवगी राफन्नि। हिजम इरावतना पामथिवसि, पाङ्गथोकथिवसि मसिमक्कि। माना पाम्भगा ङन्नरकपा ङुसिगी मरैवाक्किङ्गवशिंङ्गी मरैवाक खुन्नीदिनि इरावतना कप्लोक्खिवा? भाषन पीरगा खुवाक खुनरिवसिमुक इकायवा लैते, खुरिवशिंङ्गु खुहन्निवशिंङ्गु। खुवाक खुवदा थाधनरिवा एनर्जि अदु कङ्गुवर्ब तौरगा ईहोईगी थोङ्गङ्गुदा थोवाङ्गनवा शीजिन्नवना फरोईद्रा लैपाकमचाशा?

मतेः लौजथिवशिं (References):

1. इरावत हिजम, शैदम शैरेङ्ग, नहारोल साहित्य प्रेमी समिति, १९९७
2. श्रीयाईमा सिङ्ग लोइतोङ्गवम, श्रीमाईपाकसना सिङ्ग राजकुमार (थोमजिनवा), निथिल हिन्दु मणिपुरी महासभा, र के माईपाकसना मेमोरियेल ट्रस्ट, शीङ्गुङ्गु मथक थोकचोम लैकाई, इम्फाल, २०१०
3. छत्रधरि सोयाम, मणिपुर इतिहासता इरावत, मणिपुर स्टेट कृषक सभा, १९९२
4. सोनामणि सिङ्ग एलाङ्गवम, नीलवी शर्मा शान्ति सिङ्गुङ्गुङ्गुम, जयेङ्गुङ्गुम शर्मा व., वि, एम. माईन्नाम्हा, अपुवा मणिपुरी बारैङ्ग शैरेङ्ग, काउन्सिल ङुफ हायर सेकङ्गुरि इदुकेसन, मणिपुर, २००२
5. इरावत सिङ्ग हिजम, इमागी पुजा, लाङ्गेल, पाउना बाजार, इम्फाल, २०११
6. शरतचान्द थियाम, मणिुर अमसुङ्गु अतै बारैङ्ग खर, सथोलुप पब्लिकेसन, इम्फाल, २००८
7. Damodar Singh Leimapokpam, Aspects of Manipuri Literature, Raj Publication, Imphal, 2011